MOTÝLOVÉ V CENTRU PRAHY

Václav Felix

Na rozdíl od širokého pražského okolí, jehož motýlí fauna je důkladně prozkoumána, byly výsledky soustavnějšího průzkumu motýlů ve vnitřní Praze publikovány v uplynulém půlstoletí jen dvakrát. GRAF 1916 a POKORNÝ 1917 uveřejnili výsledky lovu na světlo a vnadidlo, který prováděl dr. L. Klička v letech 1915-17 na Karlově, a HRUBÝ 1953b doplnil tento seznam o motýly ulovené v roce 1951 na ultrafialové světlo v Botanické zahradě University Karlovy.

V letech 1956-58 využil jsem mimořádně příznivých světelných podmínek k soustavnému průzkumu motýlí fauny v samotném centru velkoměsta, a to na Václavském náměstí. Tam bylo tehdy poprvé zavedeno zářivkové osvětlení ve velkých výkladních skříních a k těmto zdrojům, bohatým na ultrafialovou složku, sletovalo se značné množství motýlů. Ve sběru jsem pokračoval až do roku 1969, avšak s chudšími výsledky, neboť se zavedením výbojkového osvětlení v celé Praze nastal větší rozptyl hmyzu.

Václavské náměstí je vzdáleno od míst, kde byl prováděn dřívější průzkum vzdušnou čarou pouze asi 1 km, takže výsledky jsou dobře srovnatelné. Lokalita sama je na rozdíl od zahradních a parkových komplexů pro život motýlů krajně nepříznivá. Kamenná poušť je oživena pouze stromořadím lip a parčíkem s několika břízami kolem Národního musea. I na této skrovné vegetaci však motýlové žijí a přes pochopitelné obtíže při sběru tu jsem nalezl i několik housenek: *Sphinx ligustri* L. na živém plotě z Ligustrum vulgare L. pod musejní rampou, *Mamestra oleracea* [L.] a *M. persicariae* [L.] na Primula sp. na záhoně tamže, *Biston betularius* [L.] a *Pandemis heparana* [D. et S.] na lipách uprostřed Václavského náměstí. Na kmenech těchto lip jsem zastihl též několik čerstvě vylíhlých motýlů: *Zeuzera pyrina* [L.], *Chrysoclista linneella* [Cl.], *Tortrix viridana* [L.], *Dilina tiliae* [L.]. Naprosto nepříznivá je

lokalita pro výskyt Rhopalocer, z nichž jsem tu pozoroval jen několik zalétlých kusů: *Polyommatus icarus* [Rott.], *Lycaena phlaeas* [L.], *Pieris rapae* [L.], *Gonepteryx rhamni* [L.].

Převažující metodou sběru byl lov na světlo, tj. pozorné prohlížení skel i rámů výkladních skříní v celé oblasti Václavského náměstí a nároží příčných ulic. Nejbohatší úlovky byly kolem 22. hod. a potom brzy ráno. Maximální přílet se projevil v horní, tj. jihovýchodní části Václavského náměstí s velikými, silně osvětlenými výklady Domu módy. Toto místo je jednak relativně nejlépe viditelné z dálky, jednak přímo sousedí s Vrchlického sady, představujícími tehdy poměrně příznivé životní prostředí pro řadu druhů Lepidopter. Dnes ovšem je tento park včetně malého jezírka úplně zničen výstavbou podzemní dráhy.

Doplňkem soustavného průzkumu Václavského náměstí byl méně systematický sběr v jiných pražských čtvrtích [Vinohrady, Žižkov, Strašnice], které dnes patří k plně zastavěnému velkoměstskému prostoru, i když s poměrně větším procentem zelených ploch [zahrady ve vilových čtvrtích, parky, hřbitovy].

Celkem jsem zjistil na Václavském náměstí 136 druhů, jinde ve vnitřní Praze 72 druhů Macrolepidopter [Heterocera]. Z nich uvádím seznam těch, které neulovil ve vnitřní Praze Klička ani Hrubý. [Úplný seznam tzv. Microlepidopter uveřejním v samostatném sdělení.]

A. Úlovky z Václavského náměstí:

1. *Hepialus humuli* [L.] ♀ 20. 6. 1957.
2. *Cosymbia pendularia* [Cl.] ♀ 8. 8. 57.
3. *Cosymbia punctaria* [L.] dosti hojně 24. 5. - 1. 9. 57., 30. 5. 58.
4. *Cosymbia trilinearia* [Bkh.] ♂ 23. 6. 57., ♀ 22. 6. 58.
5. *Lobophora halterata* [Hufn.] ♀ 9. 5. 59.
6. *Lygris mellinata* [F.] [= *associata* (Bkh.)] ♂ 29. 6. 57.
7. *Thera obeliscata* [Hb.] ♂ 8. 7. 57.
8. *Thera juniperata* [L.] ♂ 16. 10. 57.
9. *Xanthorhoe spadicearia* [D. et S.] ♂ 25. 5. 59.
10. *Nycterosea obstipata* [F.] [= *fluviata* (Hb.)] ♀ 7. 12. a 13. 10. 58.
11. *Orthonama vittata* [Bkh.] ♀ 4. 6. 58.
12. *Epirrhoe rivata* [Hb.] ♂ 23. 6. 57
13. *Hydrelia flammeolaria* [Hufn.] [= *luteata* (D. et S.)] ♂ 5. 7. 57.

14. *Eupithecia pini* [Retz.] ♂ 26. 6. 67
15. *Colotois pennaria* [L.] ♂ 26. 6. 67.
16. *Semiothisa alternaria* [Hb.] ♂♂ 16. 5. 57., 8. 7. 57.
17. *Tephrina murinaria* [D. et S.] ♂ 30. 5. 58.
18. *Smerinthus ocellatus* [L.] ♂ 28. 5. 58.
19. *Dilina tiliae* [L.] ♀ čerstvě vylíhlá 23. 6. 58.
20. *Tethea duplaris* [L.] ♂ 10. 7. 57.
21. *Macrothylacia rubi* [L.] ♂ 2. 7. 57.
22. *Euxoa aquilina* [D. et S.] ♂ 8. 7. 57.*)
23. *Ochropleura plecta* [L.] hojně 24. 5.–10. 9. 57., 1.–3. 6. 58.
24. *Lycophotia molothina* [Esp.] ♂ 10. 6. 58.
25. *Sideritis albicolon* [Hb.] ♂ 3. 6. 58.
26. *Mamestra contigua* [D. et S.] ♂ 23. 6. 57.
27. *Cerapteryx graminis* [L.] ♀ 8. 7. 57., ♂ 20. 7. 57.
28. *Orthosia cruda* [D. et S.] [= *pulverulenta* (Esp.)] hojně 18. 4.–1. 5. 58.
29. *Orthosia miniosa* [D. et S.] ♀ 14. 5. 58.
30. *Orthosia gracilis* [D. et S.] ♂♂ 27. 4. 57 a 5. 5. 58., o 1. 5. 58.
31. *Orthosia stabilis* [D. et S.] ♂ i ♀ 12. 5. 58.
32. *Mythimna impura* [Hb.] ♂ 23. 6. 57.
33. *Cucullia chamomillae* [D. et S.] ♂♂ 17. 5. 57., 27. 4. 60.
34. *Conistra vaccinii* [L.] ♂ 13. 10. 58.
35. *Agrochola lota* [Cl.] ♀ 4. 10. 58.
36. *Cirrhia ocellaris* [Bkh.] ♀ 28. 9. 57.
37. *Actinotia polyodon* [Cl.] ♀ 1. 9. 66.
38. *Acosmetia caliginosa* [Hb.] ♂ 30. 5. 58.
39. *Rhizedra lutosa* [Hb.] ♂♂ 15. 9. 58., 21. 9. 64., 8. 10. 69.
40. *Chilodes maritima* [Tausch.] ♂♂ 8. 7. 58., 16. 7. 58.
41. *Hapalotis venustula* [Hb.] ♀ 12. 6. 58.
42. *Jaspidia pygarga* [Hufn.] [= *Erastria fasciana* (L. et auct.)] 2 o 23. 6. 57.
43. *Nycteola asiatica* [Krulikowski] ♂ 16. 9. 58.

. . .

*) STERNECK nepovažoval tuto osenici za samostatný druh, pouze za formu [aberraci] *Euxoa tritici* [L.] a neznal spolehlivé rozlišovací znaky. Předpokládal její výskyt v Čechách, ale všechny konkrétní údaje považoval za nejisté HERING 1932 má na str. 408 cit. d. názorné vyobrazení tykadel obou druhů, lišících se nápadně tvarem a délkou hřebínku u samečka. Můj kus z Václavského náměstí je samec a tvar jeho tykadel přesně odpovídá HERINGOVU vyobrazení *E. aquilina*. Je to tedy potvrzení dosud sporného výskytu tohoto druhu v Čechách. Tento exemplář souhlasně takto určil Jaroslav Wichra.

44. *Catocala puerpera* [Giorna] ♀ 24. 8. 57.
45. *Rivula sericealis* [Scop.] 2.-12. 6. 57., 3. 6. 58. Hojně.
46. *Zancloghatha tarsicrinalis* [Knoch] ♀ 25. 6. 57.
47. *Hypena proboscidalis* [L.] ♀ 16. 9. 58.

B. Ve vnitřním městě mimo Václavské náměstí byly nalezeny:

48. *Pheosia tremula* [Cl.] Žižkov 9. 66. housenky dosti hojně na Populus nigra pyramidalis.
49. *Sterrha fuscovenosa* [Goeze] Vinohrady ♀ 14. 5. 57., Žižkov ♀ 26. 6. 66.
50. *Chesias legatella* [D. et S.] [=*spartiata* (Fussly)] Vinohrady ♀ 15. 10. 68.
51. *Coenotephria berberata* [D. et S.] Strašnice ♀ 29. 5. 67., housenky v září 1967-9 na dřišťálu v zahradách místy přemnoženy.
52. *Earophila badiata* [D. et S.] Vinohrady ♂ 28. 3. 56.
53. *Eupithecia subnotata* [Hb.] Žižkov ♀ 24. 7. 67.
54. *Eupithecia lanceata* [Hb.] Strašnice ♂ 5. 5. 69.
55. *Horisme corticata* [Tr.] Vinohrady - housenky hojně na plaménku Clematis vitalba na plotě zahrady 5. 10. 57., imago Strašnice ♀ 25. 7. 66.
56. *Campaea margaritata* [L.] Strašnice ♀ 8. 10. 66. - II. generace.
57. *Selenia lunaria* [D. et S.] Vinohrady ♂ 5. 5. 46., 15. 5. 47., Strašnice ♀ 15. 5. 66., housenka 16. 9. 68. na Lonicera tatarica.
58. *Opisthograptis luteolata* [L.] Vinohrady o 18. 5. 57., Strašnice ♂ 16. 6. 64.
59. *Boarmia punctinalis* [Scop.] [= *consortaria (F.)*] Strašnice ♀ 16. 6. 64.
60. *Hemaris fuciformis* [L.] Strašnice - 8 housenek na Lonicera tatarica L. v 9. 68., další v 9. 69.
61. *Tethea octogesima* [Hb.] Strašnice o 11. 5. 69.
62. *Scotia clavis* [Hufn.] [= *Agrotis corticea* (Hb.)] Strašnice ♂ 16. 6. 64.
63. *Noctua janthina* [D. et S.] Žižkov ♀ 13. 9. 67.
64. *Anaplectoides prasina* [D. et S.] Strašnice ♂ 24. 6. 64.

65. *Mamestra dysodea* [D. et S.] [= *chrysozona* (Bkh.)] Vinohrady ♂ 3. 7. 57.
66. *Panolis flammea* [D. et S.] Strašnice ♂ 24. 4. 66.
67. *Orthosia munda* [D. et S.] Strašnice ♂ 16. 4. 64.
68. *Mythimna ferrago* [F.] [= *Leucania lithargyria* (Esp.)] Vinohrady ♀ 12. 7. 57.
69. *Leucania comma* [L.] Vinohrady ♂ 3. 6. 46
70. *Blepharita satura* [D. et S.] [= *Crino porphyrea* (Esp.])] Strašnice ♂ 7. 9. 69.
71. *Agrochola lychnidis* [D. et S.] [= *Orthosia pistacina* (F.)] Strašnice ♂ a ♀ 4. 10. 65.
72. *Apatele megacephala* [D. et S.] Strašnice ♂ 9. 6. 64.
73. *Apamea remissa* [Hb.] [= *Hadena gemina* (Hb.)] Strašnice ♂ 16. 6. 64.
74. *Gortyna flavago* [D. et S.] [= *ochracea* (Hb.)] Strašnice ♂ 29. 9. 67.
75. *Pyrrhia umbra* [Hufn.] Strašnice ♂ 16. 6. 64.
76. *Hypena rostralis* [L.] Strašnice ♀ 18. 10. 64., ♂ 27. 9. 67.
77. *Cycnia mendica* [Cl.] Žižkov ♀ 15. 5. 69.

Z 216 druhů, které zjistil ve střední Praze Klička začátkem našeho století, ulovil jsem v druhé polovině století znovu více než polovinu [121 druhů], nepotvrzeno zůstává 95 druhů. Navíc však bylo zjištěno Hrubým 19 a mnou 77 dalších druhů, tedy celkem 96. Zřejmě tedy nedošlo za 40-50 let k podstatnému ochuzení fauny co do počtu druhů. Celkový počet druhů [Macrolepidoptera, Heterocera] zjištěný ve vnitřní Praze Kličkou, Hrubým a mnou, činí 312.

Ze 77 druhů mého seznamu zaznamenal u 51 starší nálezy z Prahy STERNECK 1929. [Kromě tištěného Sterneckova Prodromu přihlížel jsem i k jeho rukopisu z roku 1919, v němž je bohatší výčet konkrétních lokalit, zejména u běžných druhů.] Podrobnější zmínky si zasluhuje zbylých 26 druhů, které jsou až na jeden nové pro Prahu. Mezi nimi je 5 nových pro širší pražské okolí, z nich pak 3 druhy nové pro Čechy.

Hepialus humuli [L.] je podle STERNECKA 1929 rozšířen hlavně v horských polohách, chybí však v bližším okolí Prahy [nejbližší naleziště Lány a Kolešovice u Rakovníka]. Ojedinělý výskyt ♀ na Václavském náměstí 20. 6. 57 si lze vysvětlit značnou pře-

letavostí druhu, lákaného koncentrací světelných zdrojů. - Nový pro Prahu i okolí.

Cosymbia pendularia [Cl.]-STERNECK 1929 konstatuje značnou rozšířenost druhu, jednotlivá naleziště jsou uvedena jen v rukopise [STERNECK 1919: Šárka, Krč, Zátiší, Prokop, Chuchle, Modřany, Závist aj.]. TRONÍČEK 1953 uvádí Klánovice. Výskyt ve vnitřní Praze lze předpokládat všude, kde rostou břízy, což potvrzuje jak můj nález z Václavského náměstí [♀ II. generace 8. 8. 57], tak další úlovek ze Strašnic [♀ 15. 5. 66].

Cosymbia trilinearia [Bkh.] je podle STERNECKA vázána na bukové lesy a chybí v údolí Vltavy a Labe. Údaj Krč u JOUKLA 1910 považuje STERNECK za sporný, nepochybuje však o výskytu druhu v Dobřichovicích a jinde v údolí Berounky. WICHRA 1949 publikoval nálezy z Radotína a Horního Roblína. Moje úlovky z Václavského náměstí [♂ 23. 6. 57 , ♀ 22. 6. 58] jsou tedy pozoruhodné a rehabilitují údaj Jouklův.

Chesias legatella [D. et S.] - STERNECK 1929 konstatuje výskyt teprve v posledních letech, a to na roztroušených místech, z okolí Prahy uvádí Šárku a Černošice. Byla publikována i řada nálezů pozdějších: Vraný n. Vlt. [TRONÍČEK 1931], Říčany [TRONÍČEK 1932], Srbsko, Černošice [WICHRA 1949]. Sám jsem chytil tento druh třikrát v Soběšíně ve středním Posázaví [12. 10. 64 , 13. 10. 68., 18. 10. 69]. Zdá se, že se postupně stává hojnějším, i když pro pozdní dobu výskytu mohl být dříve přehlížen. Můj nedávný nález z Vinohrad [♀ 12. 10. 68.] je přesto překvapivý. Motýl byl nalezen na výkladní skříni osvětlené zářivkou u Vinohradské tržnice, tedy jen 750 m od Václavského náměstí.

Lobophora halterata [Hufn.] je podle STERNECKA 1929 všude rozšířen [v rukopise STERNECK 1919 uvádí Krč, Chuchli, Černošice, Karlík, Kladno aj.]. TRONÍČEK 1953 publikoval nález z Karlštejna. Kromě Václavského náměstí [♀ 9. 5. 59] jsem motýla zjistil v Praze i ve Strašnicích [♂♂ 5. 5. 66. a 5. 5. 69] a na Žižkově [♀ 15. 5. 69].

Lygris mellinata [F.] - Ojedinělý nález Josefa Černého v Krči [30. 6. 1906] považoval STERNECK 1929 za téměř neuvěřitelný, od té doby však byly publikovány nové středočeské nálezy: Velká Chuchle [WICHRA 1949], Zeleneč [TRONÍČEK 1951] a další ze severovýchodních a severozápadních Čech [HRUBÝ 1953 a]. Sám jsem druh několikrát chytil v Soběšíně ve středním Posázaví. Zdá se,

že zdomácňuje u nás v zahradách [živná rostlina je rybíz] a jeho výskyt na Václavském náměstí [♂ 29. 6. 57] lze takto vysvětlit.

Thera juniperata [L.] - STERNECK 1929 uvádí řadu míst z blízkého okolí Prahy [v rukopise 1919 jsou jmenovány Chuchle, Radotín, Závist, Všenory, Loděnice aj.]. Druh napadá jalovce a zeravy v zahradách na skalkách, a proto nejsou překvapující moje nálezy na Václavském náměstí [16. 19. 57], na Spořilově [15. 10. 42.] a ve Strašnicích [15. 10. 68].

Nycterosea obstipata [F.] - Typický tažný motýl, který k nám zalétá z jihu zpravidla na podzim. Kromě 3 ♀♀ z Václavského náměstí [7.- 13. 10. 58] jsem chytil další ♀ ve Strašnicích [9. 10. 66] Ze středních Čech dosud publikován jen WICHROU 1949 [Srbsko].

Orthonama vittata [Bkh.] - Dříve roztroušený a lokální druh se v posledních letech objevuje stále hojněji a na nových místech. Ke STERNECKOVÝM údajům z okolí Prahy [Hostivař, Čelákovice] přibyly Prokopské údolí, Kocába a Srbsko [WICHRA 1949]. Ve středním Posázaví [Soběšín] je hojný, ve vnitřní Praze zaznamenávám vedle nálezu na Václavském náměstí [4. 6. 58] další ze Strašnic [7. 8. 64.].

Eupithecia pini [Retz.] - Roztroušeně se objevující druh; z okolí Prahy je jen málo publikovaných údajů: Krč, Karlštejn, Kladno [STERNECK 1929], Bojov u Mníšku [ŠMELHAUS 1965]. Můj nedávný nález z Václavského náměstí [26. 6. 67] je asi zalétlý kus ze vzdálenějších jedhličnatých lesů.

Eupithecia lanceata [Hb.] je rovněž typický obyvatel smrkových lesů, známý z Radotína, Černošic, Jíloviště aj. [STERNECK 1919]. Ve Strašnicích, kde mi přilétl na světlo 5. 5. 69 , může žít i housenka na smrcích pěstovaných na zahrádkách.

Horisme corticata [Tr.] - KOCH 1961 charakterizuje druh jako pontický, který se šíří údolím Labe z Čech postupně na sever; roku 1937 se poprvé objevil v Německu u Drážďan. STERNECK 1929 skutečně uváděl většinou údajů z Polabí, ze středních Čech jen ojedinělý výskyt v Lánech. Později udává SKUPINA PRAŽSKÝCH LEPIDOPTEROLOGŮ 1937 Želízy. Neobyčejně četný výskyt housenek na Vinohradech začátkem října 1957 stejně jako úlovek motýla ve Strašnicích 25. 7. 1966 ukazují, že v relativně teplém mikroklimatu vnitřního města s hojnými porosty Clematis vitalba L. na plotech zahrad se tento druh dobře udržuje a rozmnožuje. Publikuji tyto nálezy jako nové pro Prahu i okolí.

Tephrina murinaria [D. et S.] - STERNECK 1929 charakterizuje druh jako vzácný, vázaný na stepní areály, a uvádí z okolí Prahy naleziště Prokopské údolí, Zátiší, Loděnice a Kladno. K tomu později přibyl Karlštejn [VOPRŠAL 1940], Zeleneč a Hlubočepy [TRONÍČEK 1953]. Sám jsem pozoroval druh hojně na teplých stráních v Tróji [23. 7. 67] a jeho zalétnutí na Václavské náměstí [♂ 30. 5. 58] nepřekvapuje.

Tethea duplaris [L.] - STERNECK 1929 prohlašuje druh za výhradně horský a pochybuje o správnosti tehdy 80 let starého nálezu Nickerlova z Prahy. Od 30. let našeho století se zdá, že nastává invase druhu do nižších poloh, neboť přibývá nálezů ze středních Čech, stále blíže k Praze: Poděbrady [TRONÍČEK 1932], Karlštejn [SKUPINA PRAŽSKÝCH LEPIDOPTEROLOGŮ 1935], Čelákovice, Radim, Kocába, Srbsko [WICHRA 1949], Šárka [VLACH 1950]. K nim se řadí mé četné úlovky ze středního Posázaví [Otryby, Soběšín 1964-68] i z vnitřní Prahy [Václavské náměstí 10. 7. 58., Strašnice 15. 5. 66].

Lycophotia molothina [Esp.] - U tohoto velmi vzácného druhu udává STERNECK 1929 jen dvě naleziště, z nichž jedno je ze středních Čech [Jirny 2. 6. 1908], později publikoval LEVÝ 1948 Klučenice. Podle ústního sdělení J. Wichry vyskytuje se tato osenice na ojedinělých vřesovištích v okolí Prahy. Její zalétnutí na Václavské náměstí [♂ 10. 6. 58] je nicméně pozoruhodné.

Orthosia miniosa [D. et S.] - Řada STERNECKOVÝCH údajů z blízkého okolí Prahy [Krč, Hodkovičky, Chuchle aj.] je v souladu s mým nálezem na Václavském náměstí [♀ 14. 5. 58].

Orthosia gracilis [D. et S.] - STERNECK 1929 prohlašuje druh za nevzácný [v rukopise STERNECK 1919 uvádí lokality Šárka, Krč, Bráník, Hodkovičky, Závist, Černošice aj.]. Na Václavském náměstí jsem nalezl motýla třikrát v letech 1957-58, kromě toho na Vinohradech 20. 4. 47. a ve Strašnicích 6. 5. 64. Zdá se, že druh je v Praze hojný a nebyl zachycen Kličkovým průzkumem jen pro časnou jarní dobu výskytu [stejně jako další Orthosie].

Cucullia chamomillae [D. et S.] je STERNECKEM uváděna z Chuchle, pozdější nálezy z okolí Prahy jsou Krč [TRONÍČEK 1931] a Čelákovice [WICHRA 1949]. Kromě dvou nálezů z Václavského náměstí [17. 5. 57 , 27. 4. 60] uvádím další ze Strašnic [12. 5. 66 , 2. 5. 68] - jde tedy o druh pro vnitřní Prahu typický.

Agrochola lota [Cl.] - STERNECK 1929 uvádí z pražského oko-

lí Krč, Loděnice, Říčany aj. Sám jsem lovil druh často v Soběšíně. Můj nález z Václavského náměstí 4. 10. 68 nepřekvapuje, ale je ojedinělý.

Acosmetia caliginosa [Hb.] - Jediný literární údaj o výskytu této můry v Čechách je z roku 1877 v Dalla Torre-ově seznamu motýlů Chebska. STERNECK 1929 jej hodnotí jako jistě nesprávný. [V rukopise STERNECK 1919 zdůvodňuje tento závěr podrobněji slovy: "...patrně jistě chyba v určení, možná záměna s některou Caradrinou? Druh se v Čechách nevyskytuje."] Nejbližší naleziště v Československu jsou na Moravě: Mikulov [SKALA 1912], Šakovice [J. Wichra - úlovky r. 1950, podle ústního sdělení]. HRUBÝ 1964 uvádí řadu lokalit z jižního a východního Slovenska, kde zřejmě začíná souvislý areál výskytu tohoto teplomilného druhu. BERGMANN 1954 udává 6 roztroušených nalezišť ze středního Německa z prostoru kolem Halle a Výmaru, z nichž nejbližší jsou vzdálena jen asi 100 km od Chebska. Jde vesměs o výrazně teplé lokality s porosty srpice barvířské [Serratula tinctoria L.], která je jedinou živnou rostlinou housenky. Ve světle těchto fakt není starý údaj Dalla Torrův tak zcela nevěrohodný a objevení tohoto celkem nenápadného druhu na dalších teplých lokalitách i ve středních Čechách se dalo očekávat. Můj nález na Václavském náměstí [♂ 30. 5. 58 ve 23 hod. nedaleko Národního musea] je třeba zaznamenat jako nový pro Čechy. Motýl byl jistě světlem přilákán z nepříliš vzdáleného okolí Prahy a bude úkolem pražských sběratelů najít lokalitu, kde žije. Podrobné biochemické poznámky BERGMANOVY 1954 mohou být dobrým vodítkem [l. c. 4/2: 733 - 734].

Rhizedra lutosa [Hb.] - STERNECK 1929 charakterizuje druh jako velkou vzácnost, která byla ulovena v posledních letech na málo místech; ze středních Čech uvádí Loděnice a Rakovník. Později však nálezů nápadně přibývá: Krč [SKUPINA PRAŽSKÝCH LEPIDOPTEROLOGŮ 1935], Klučenice [LEVÝ 1948], Jirny, Houštka, Praha-Košíře [WICHRA 1949]. Druh tedy již není pro Prahu nový a podle mých úlovků zde létá v poslední době dosti hojně: Václavské náměstí 16. 9. 58 , 21. 9. 64 a 8. 10. 69 Strašnice 7. 10. 65. a 8. 10. 66.

Chilodes maritima [Tauscher] - STERNECK 1929 uvádí druh jako nový pro Čechy teprve v dodatcích [str. 261] na základě dvou úlovků L. Bati v Českých Budějovicích 7. 7. 1929. Od té doby bylo

publikováno jediné další české naleziště, Sojovice [WICHRA 1949]. Sám jsem ulovil jednoho ♂ v Bradlici u Kosmonos 22. 8. 1943 a další dva ♂♂ v Praze na Václavském náměstí 8. 7. a 16. 7. 1957. Podle ústního sdělení R. Schwarze byl druh zjištěn u rybníčku pod Olšanskými hřbitovy na Žižkově, tento nález však nebyl publikován, takže druh zde uvádím jako nový pro Prahu.

Hapalotis venustula [Hb.] - Poprvé zjistil tuto můrku v Čechách až SCHWARZ 1934 v Kácově, Čelákovicích a Velkém Oseku. LEVÝ 1948 ji uvádí už jako hojnou z Červené nad Vltavou, dále u Klučenic a Písku, WICHRA 1949 z Kocáby. Zdá se, že v poslední době došlo takřka k populační explozi tohoto druhu u nás. V Soběšíně [blízko Kácova, "klasické" lokality Schwarzovy] je zcela běžný, dále jsem jej chytal v Bechyni 19. 7. 65., ve Starých Splavech 17. 6. 67 a jeden kus i v Praze na Václavském náměstí 12. 6. 58.

Nycteola asiatica [Krulikowski] - Systematické postavení tohoto druhu se vyjasnilo teprve v nedávné době [viz LEMPKE 1958]. Podrobně se jím zabýval PATOČKA 1953, který jej popsal jako *populana* n. sp. Druh byl původně považován za formu *Nycteola revayana* [Scop.], ukázala se však řada rozdílů v kresbě, anatomii i bionomii (*N. revayana* žije na dubech, kdežto *N. asiatica* je topolový monofág]. HRUBÝ 1964 uvádí řadu lokalit z jižního a středního Slovenska, kde jde o topolového škůdce. Není mi známo, že by někdo publikoval nálezy z Československa, proto uvádím svůj úlovek z Václavského náměstí 16. 9. 58 jako nový pro Čechy. Další exemplář jsem ulovil rovněž na světlo 30. 9. 1967 v Soběšíně ve středním Posázaví a 19. 9. 1968 je chytil J. Šmelhaus v Holešovicích na Ovčínách, na zdi. Další nálezy z Čech se dají očekávat, bude-li nenápadnému rodu *Nycteola* věnována sběrateli větší pozornost.

Catacala puerpera [Giorna] je nejpřekvapivější z mých nálezů na Václavském náměstí. Jen málo olétaná ♀ s chybějícím levým tykadlem seděla 24. 8. 57 v 11 hod. na spodním rámu výkladní skříně dnes zbořeného domu na nároží Jindřišské ulice. Je to totiž nový druh pro Čechy. HERING 1932 udává jako severní hranici výskytu Vídeň, s čímž jsou ve shodě naleziště z nejjižnějšího Slovenska [HRUBÝ 1964]. SKALA 1931-32 publikuje nález z Brna, o správnosti dalších sdělení z Mariánského údolí z Olomouce pochybuje. Můj nález je třeba považovat za ojediněle zalétlý kus,

anebo ještě spíše zavlečený vzhledem k tomu, že pražští lepidopterologové tuto stužkonosku pěstovali.

Zanclognatha tarsicrinalis [Knoch] - STERNECK 1929 charakterizuje druh jako velmi vzácný a roztroušeně se vyskytující. Blattného údaj z Krče z r. 1910 zamítá, nebot šlo o chybné určení *H. barbalis* Cl.Z pražského okolí potvrdil STERNECK jen Srdínkův úlovek ze Závisti. K této lokalitě později přibyl Unhošť [SLÍPKA 1946] a Písek [LEVÝ 1948]. Sám jsem tento nenápadný druh chytal kromě Václavského náměstí [♀ 25. 6. 57] na mnoha dalších místech: Skorkov u St. Boleslavi [7. 7. 56.], Krč [28. 6. 57.], Rakovník [2. 7. 58.], Nový Dům u Křivoklátu [10. 7. 58] a často ve Stř. Posázaví v Kácově a Soběšíně.

Hypena proboscidalis [L.] - Druh velmi rozšířený, podle STERNECKA hojný jen v hornatých krajinách, ojedinělý na teplejších lokalitách, jako je okolí Prahy a Polabí. V rukopise uvádí STERNECK 1919 řadu konkrétních lokalit z pražského okolí: Krč, Závist, Všenory, Dobřichovice, Kladno, Říčany aj. Přesto přímo z Prahy nebyl druh dosud hlášen, a proto zde zaznamenávám svůj úlovek ♀ 16. 9. 58 z Václavského náměstí.

Pro úplnost připojuji údaj o dvou Rhopalocerách, u nichž dosud nebyl publikován výskyt přímo v Praze, ačkoliv v jejím okolí jsou hojné:

Lycaena phlaeas [L.] - Václavské náměstí ♂ 7. 10. 57.

Anthocharis cardamines [L.] - Strašnice ♂♂ 20. 4 a 22. 4. 68.

Za kontrolu a pomoc při determinaci děkuji dr. R. Schwarzovi, J. Šmelhausovi a J. Wichrovi. V nomenklatuře a systematice se přidržuji HRUBÉHO 1964. Dokladové exempláře jsou uloženy v mé sbírce.

Zusammenfassung

SCHMETTERLINGE IM STADTZENTRUM VON PRAG

Es werden Ergebnisse des Lichtfanges im inneren Prag, besondert am Wenzelsplatz, aus den Jahren 1956-69 gemeldet. Von 208 gefangenen Arten [Macrolepidoptera, Heterocera] sind 25 Arten

neu für Prag, davon 3 Arten neu für Böhmen, u. zw. *Acosmetia caliginosa* [Hb.], *Nycteola asiatica* [Krul.] und *Catocala puerpera* [Giorna].

Literatura

BERGMANN, A., 1954: Die Grosschmeterrlinge Mitteldeutschlands. Band 4/2 Eulen.Urania-Verlag. Jena. - GRAF, J., 1916: Seznam motýlů chycených panem Dr. Kličkou roku 1905 na světlo a vnadidlo v Praze na Karlově. Čas. Čes. spol. ent. 13: 20-22. - HERING, M., 1932: Die Schmetterlinge nach ihren Arten dargestellt. Die Tierwelt Mitteleuropas, Ergänzungsband 1. Quelle und Meyer, Leipzig. - HRUBÝ, K., 1953a: Další zpráva o významnějších nálezech motýlů v severovýchodních Čechách. Ročenka Čs. spol. ent. 50: 56-61. - HRUBÝ, K., 1953b: Zajímavější motýlové ve vnitřní Praze. Ročenka Čs. spol. ent. 50: 62-64. - HRUBY, K., 1964: Prodromus Lepidopter Slovenska. Vydavatelstvo SAV, Bratislava. - JOUKL, H. A., 1910: Motýlové a housenky střední Evropy. Nakl. I. L. Kober, Praha. - KOCH, M., 1961: Wir bestimmen Smetterlinge. 4, Spanner Deutschlands. Neumann Verlag, Radebeul und Berlin. - LEMPKE, B. J., 1958: Notes on some species of *Nycteola* Hb. Ent. Ber. Amsterdam, 18: 161-164. - LEVÝ, J., 1948. Příspěvek k motýlí fauně jihočeské. Čas. Čs. spol. ent. 45: 78-89. - PATOČKA, J., 1953: Můrky rodu *Sarrothripus* - škůdci topolů. Zool. a ent. listy [Brno], 2: 76-88. - POKORNÝ, F., 1917: Seznam motýlů chycených p. MUDr. Kličkou r. 1916 a 1917 na světlo v Praze na Karlově. Čas. Čes. spol. ent. 14: 110-112. - SCHWARZ, R., 1934: *Erastria venustulla* Hb. v Čechách. Čas. Čs. spol. ent. 31: 26-27. - SKALA, H., 1912: Die Lepidopterenfauna Mährens 1. Verh. d. naturforsch. Vereines Brünn, 50/1911/: 63-241. - SKALA, H., 1931-32: Zur Lepidopterenfauna Mährens und Schlesiens. Čas. Mor. mus. 30. 1-197. - SKUPINA PRAŽSKÝCH LEPIDOPTEROLOGŮ, 1935: I. příspěvek k poznání fauny Lepidopter Československa. Čas. Čs. spol. ent. 32: 63-65. SKUPINA PRAŽSKÝCH LEPIDOPTEROLOGŮ, 1937: II. příspěvek k poznání fauny Lepidopter Československa. Čas. Čs. spol. ent. 34: 39-40. - SLÍPKA, J., 1946: Lepidoptera z okolí Kladna. Čas. Čs. spol. ent. 43: 76-78. -

STERNECK, J. v., 1919: Prodormus der Schmetterlingsfauna Böhmens. Trautenau. Rukopis uložený v Knihovně Čs. spol. ent. v Praze, inv. č. 60: 7934. [Manuscript unter dieser Nr. in der Bibl. der Tschech. Ent. Ges. aufbewahrt.] - STERNECK, J., 1929: Prodromus der Schmetterlingsfauna Böhmens. Karlsbad. - ŠMELHAUS, J., 1965: *Eupithecia impurata* [Hb.] zjištěna v Čechách a další poznámky o rodu *Eupithecia*. Zprávy Čs. spol. ent. 1, sešit 1: 7-10. - TRONÍČEK, E., 1913: Poznámky k Sterneckově "Prodromu". Čas. Čs. spol. ent. 28: 64-68. - TRONÍČEK, E., 1932: Další poznámky k Sterneckově "Prodromu". Čas. Čs. spol. ent. 29: 23-24. - TRONÍČEK, E., 1951: Motýli z Polabí, noví pro Čechy. Čas. Čs. spol. ent. 48: 191-197. - TRONÍČEK, E., 1953: K době trvání vajíčkového stadia motýlů. Ročenka Čs. spol. ent. 50: 29-52. - VLACH, V., 1950: Příspěvek k poznání našich motýlů. Čas. Čs. spol. ent. 47: 60-61. - VOPRŠAL, F., 1940. Další zajímavosti z Karlštejnska. Čas. Čs. spol. ent. 37: 5-15. - WICHRA, J., 1949: Nová naleziště vzácnějších druhů motýlů v Čechách. Čas. Čs. spol. ent. 46: 173-180.